

Vodní skřeti a dobří skřítki

Partner úkolu:

Zadání
osvětového
úkolu pro
MŠ

Termín realizace: 1. 3. 2026 – 30. 4. 2026

Pokud chcete získat 250 bodů do Celoroční hry s Recyklohraním, je třeba splněné zadání odeslat nejpozději 30. 4. 2026 (prostřednictvím www.recyklohrani.cz).

Kompetence: týmová spolupráce, práce se zdroji, kreativita, bádání

Pomůcky: psací a výtvarné potřeby, Příloha pro MŠ: Vodní skřeti a dobří skřítki

Klíčové pojmy: voda, kanalizace, čistírna odpadních vod, co patří a nepatří do vodovodní výlevky

Úvodní slovo

Milí pedagogové, cílem úkolu je přiblížit dětem, že **do výlevky nepatří látky a odpady, které mohou vodovodní potrubí ucpávat nebo zhoršovat kvalitu vody**. Jde zejména o tuky, oleje, zbytky jídla, chemické přípravky a léky, které potrubí zatěžují nebo je nelze zcela odstranit ani v čistírnách odpadních vod. Hravé aktivity jim ukážou, že nevhodné zacházení vede k problémům v kanalizaci, vyšší zátěži čistíren i rizikům pro životní prostředí a že správné návyky chrání vodu i celý systém jejího čištění. Pro lepší představu používáme metaforu skřetů: škodící skřeti sílí, když se do odtoku dostane něco nevhodného, zatímco dobří skřítki symbolizují správné chování. Aktivity jsou přizpůsobeny věku — starším žákům vysvětlujeme, že jde o nadsázku, u mateřských škol a 1. stupně základních škol však aktivně pracujeme s pohádkovými postavami.

Aktivit je několik a vy si můžete vybrat, zda budete realizovat všechny, nebo si vyberete jen některé. Přejeme dětem, aby si úkol užily, a těšíme se na zaslané dokumentace. *Váš tým Recyklohraní.*

Aktivity do výuky

Aktivita 1: Seznamte se s pohádkou

Na úvod pedagog přečte dětem **Pohádku o vodním skřítkovi a cestě statečné kapičky**. Najdete ji v příloze pro MŠ: Vodní skřeti a dobří skřítki, která je v druhé části tohoto dokumentu. Jsou zde také obrázky, které lze při čtení pohádky využít. Samostatně je tato příloha také na www.recyklohrani.cz ([zde](#)). Výhodou pro vás může být, že na tomto odkaze je příloha ve Wordu a můžete si ji tedy podle potřeby upravit (zmenšit, zvětšit atp.).

Po přečtení může pedagog dětem položit otázky, například:

- Kdo v pohádce pomáhal kapičce na její cestě potrubím a co pro ni dělal?
- Co dělal zlobivý skřet a jak kapičce a potrubí škodil?
- Jaké věci lidé někdy vyhodí do dřezu nebo do záchodu, i když tam nepatří?
- Co se může stát, když se do výlevky nebo záchodu dostanou věci, které tam nepatří?
- Jak to děláte u vás doma? Kam patří zbytky jídla, olej, ubrousky nebo staré léky?

Poznámka: K úkolu je k dispozici krátké video s názvem **Vodní skřeti a dobří skřítki** (délka 5:05 min.) - na webu Recyklohraní je k dispozici [zde](#) nebo na YouTube.com ho najdete [zde](#). Zpracováním je však určeno pro žáky na základních školách. Pedagogům doporučujeme, aby se s ním seznámili, stejně tak jako s *Obecnými informacemi k tématu*, které jsou na konci tohoto dokumentu nebo samostatně na www.recyklohrani.cz ([zde](#)). Snáze pak zvládnou i další aktivity a budou děti provázet tématem.

Aktivita 2: Zahrajte si hru na palcování

V příloze, hned za pohádkou jsou připravené obrázky, které pedagog nejprve vytiskne a rozstříhá. Na tabuli nebo na stůl umístí obrázek umyvadla a toalety. Postupně ukazuje dětem předměty (olej, mýdlo, zbytky jídla atd.). Ptá se, zda tyto věci patří do umyvadla/toalety. Děti ukazují palec nahoru (na souhlas), nebo dolů (nesouhlas). Pedagog má vytištěný velký palec a ten obrací podle názoru dětí. Využije i postavičky skřeta a skřítky – když se jedná o věc, která do výlevky nepatří, radost má skřet, když se jedná o věc, která je vhodná, radost má skřítek. Děti mohou také skřeta a skřítky pojmenovat (v pohádce zatím nemají jméno). Obrázky jsou jak plnobarevné, tak ve formě omalovánky, aby si je děti mohly vybarvit.

Tip: Obrázky můžete využít i při aktivitě č. 4. Například když dáte postavičky na špejle, mohou si v pohádce zahrát.

Aktivita 3: Proveďte kapičku potrubím

Pro procvičení, co do vodovodní výlevky a záchodu patří a nepatří si děti mohou na papíře projít cestu bludištěm, které je tvořeno z vodovodního potrubí. Jeho obrázek je také v příloze. Je zde naznačena cesta kapičky od vodovodního kohoutku až po čistírnu odpadních vod a do řeky (do přírody). Jen jedna cesta však vede k cíli. Mnoho cest je slepých – ty jsou obstaveny nástrahami zlobivého skřeta, který zde nastražil olej, léky, chemikálie a další věci, které do vodovodní výlevky nebo do záchodu nepatří.

Tip: Nemusíte zůstat jen u kresleného potrubí (bludiště)! Vytvořte si ve školce své vlastní bludiště například z molitanových kostek a dalších pomůcek, které máte ve školce. Zahrajte si na skřety a skřítky a hledejte s dětmi správnou cestu, jak dovést kapičku do čistírny a zpátky do přírody, jako v pohádce.

Aktivita 4: Staňte se dobrými skřítky a vytvořte plakát, co patří a nepatří do vodovodní výlevky a toalety

V této aktivitě mají děti možnost ztvárnit, co je pohádce i dalších aktivitách zaujalo, případně vlastními obrázky ukázat rodičům, co patří a nepatří do vodovodní výlevky, umyvadla či dřezu nebo do toalety, a proč je důležité dodržovat správné zásady. Zvolte s dětmi libovolnou formu, která vám připadá nejvhodnější – může vzniknout plakát, leporelo, komiks nebo jiný kreativní formát, který dokáže poutavě předat hlavní myšlenku. Z obrázků může vzniknout hezká tematická nástěnka apod.

Tip: Sehraje s dětmi pohádku o vodních skřetech a dobrých skřítcích. Svůj příběh mohou děti nejen vymyslet – vytvořit, ilustrovat, ale také jej odehrát jako krátké divadlo nebo scénku. Pointou může být, že vodní skřeti získávají sílu vždy, když se do odtoku dostane něco nevhodného (zejména tuky, oleje, zbytky jídla, chemické přípravky či léky), a tím mohou narušovat fungování potrubí nebo zhoršovat kvalitu vody. Dobří skřítki naopak ukazují, jak se chovat správně, aby potrubí zůstalo v pořádku a voda byla čistá. Pojetí příběhu je však zcela na vás a na kreativitu dětí.

Pozn. Mezi obrázky v příloze je několik variant skřítky a skřeta a je zde i slečna skřítková ☺. Vše můžete využít.

Závěrečná reflexe

Na závěr aktivity doporučujeme vést s dětmi krátký rozhovor, který jim pomůže upevnit hlavní myšlenky příběhu i praktická pravidla. Pedagog může děti vést k tomu, aby vlastními slovy popsaly, co se v pohádce dělo a co se v průběhu dalších her naučily. Cílem reflexe je, aby si děti uvědomily, že voda má svou cestu a že správné zacházení doma i ve školce pomáhá „hodnému skřítkovi“ a brání zlobivému skřetovi škodit.

Reflexe může probíhat formou klidného kruhu nebo krátké řízené diskuse. Pedagog může děti nechat popsat, které situace jim připadaly nejzajímavější nebo co se jim dařilo při řešení potrubního bludiště. Důležitá je také návaznost na domácí prostředí – děti mohou přemýšlet nad tím, jak se s vodou pracuje u nich doma a co mohou samy ovlivnit.

Pokyny k předání úkolu – důležité

Pro doložení splnění úkolu nám zašlete, jako **povinný výstup**, alespoň jednu fotografii, která zachytí žáky při řešení úkolu a alespoň jednu fotografii výsledku vašeho projektu.

Nepovinným výstupem je, když nám pošlete zprávičku, jak vás plnění úkolu bavilo a co jste při něm zažili. Budeme rádi, připojíte-li zpětnou vazbu k Recyklohraní – připomínky, náměty pro další úkoly či jiné cenné zkušenosti. Své názory nám vy i vaši žáci můžete sdělit taktéž na facebookovém profilu (Recyklohraní).

Pokyny k předání úkolu: Každá škola zasílá výstupy dle zadání pro jednotlivé stupně škol.

Řešení se zasílá pouze prostřednictvím www.recyklohrani.cz (níže je postup)

- Přihlaste se do svého uživatelského účtu. Klikněte na „Přehled úkolů“.
- U aktivního úkolu vpravo najdete odkaz „Odeslat úkol“. Klikněte na tento odkaz.
- Otevrou se vám informace o úkolu vč. možnosti odeslání odpovědi pro každý stupeň školy.
- Vložte požadované soubory a stiskněte „Odeslat“.

V případě potřeby úpravy znění vaší již odevzdané (zaslané) odpovědi či případné potřeby přidání/smazání některých souborů je možnost úkol editovat až do termínu uzávěrky úkolu po kliknutí na „Editace řešení úkolu“.

NENECHÁVEJTE ODEVZDÁNÍ ÚKOLU NA POSLEDNÍ MOŽNÝ TERMÍN. NA ODEVZDÁNÍ PO TERMÍNU, A TO ANI CHYBOU SYSTÉMU, NEBUDE BRÁN ZŘETEL! Prosíme nezasílejte nám vypracované úkoly e-mailem ani poštou. Děkujeme za pochopení.

Termín odevzdání a vyhotovení úkolu: Své práce zasílejte nejpozději **do 30. 4. 2026** včetně.

V případě dotazů nás prosím neváhejte kontaktovat na e-mailové adrese info@recyklohrani.cz nebo na telefonní lince Recyklohraní 739 280 887 (po–pá 7.30–10.30; 13.00– 14:00).

Souhlas: Vypracováním a zasláním tohoto úkolu škola vyjadřuje svůj souhlas se zveřejněním údajů, materiálů a fotografií na webových stránkách a facebookovém profilu pro účely programu Recyklohraní aneb Uklidíme si svět a dalších partnerů tohoto společného projektu.

Pohádka o vodním skřítkovi a cestě statečné kapičky

Pod našimi domy vede dlouhé vodovodní potrubí, kterým každý den putuje spousta kapiček vody. A v tom potrubí žije malý hodný vodní skřítek. Stará se o to, aby voda bezpečně tekla z kohoutků a aby se pak mohla vrátit zpátky do přírody – čistá a veselá. Jeho úkol je důležitý: provést kapičku vody od dřezu nebo od záchodu potrubím až do čističky, kde se voda pročistí a pokračuje dál do řek, rybníků a potůčků.

V potrubí žije ale také skřet – je zlobivý. Ten jen čeká, kdy lidé spláchnou do záchodu nebo vylíjí do výlevky něco, co do vody nepatří. A když se to stane, začne schválně škodit.

Jednoho dne se z kohoutku vydala na cestu malá Kapička. Hodný skřítek se usmál a vyrazil s ní vodovodním potrubím dál. „Neboj, dovedu tě do čističky,“ uklidňoval ji. Kapička se třpytila radostí, že má takového průvodce.

Ale za první zatáčkou v potrubí už čekal zlobivý skřet. Někdo totiž do dřezu nalil olej. Zlobivý skřet ho popadl a rozmáznul po stěnách potrubí. „To se vám půjde pěkně špatně!“ smál se škodolibě. Olej se lepil na potrubí a kapička nevěděla, kudy projít. Hodný skřítek rychle všechno čistil a kapičku vedl bezpečnou cestou dál.

O kousek dál už zlobivý skřet házel do vody zbytky jídla, které někdo spláchl do výlevky. Kousky se hromadily a bránily vodě volně téct. Skřítek jen povzdychl: „Kdyby lidé věděli, jak nám to ztěžuje práci...“ a trpělivě čistil potrubí tak, aby jím kapička mohla projít.

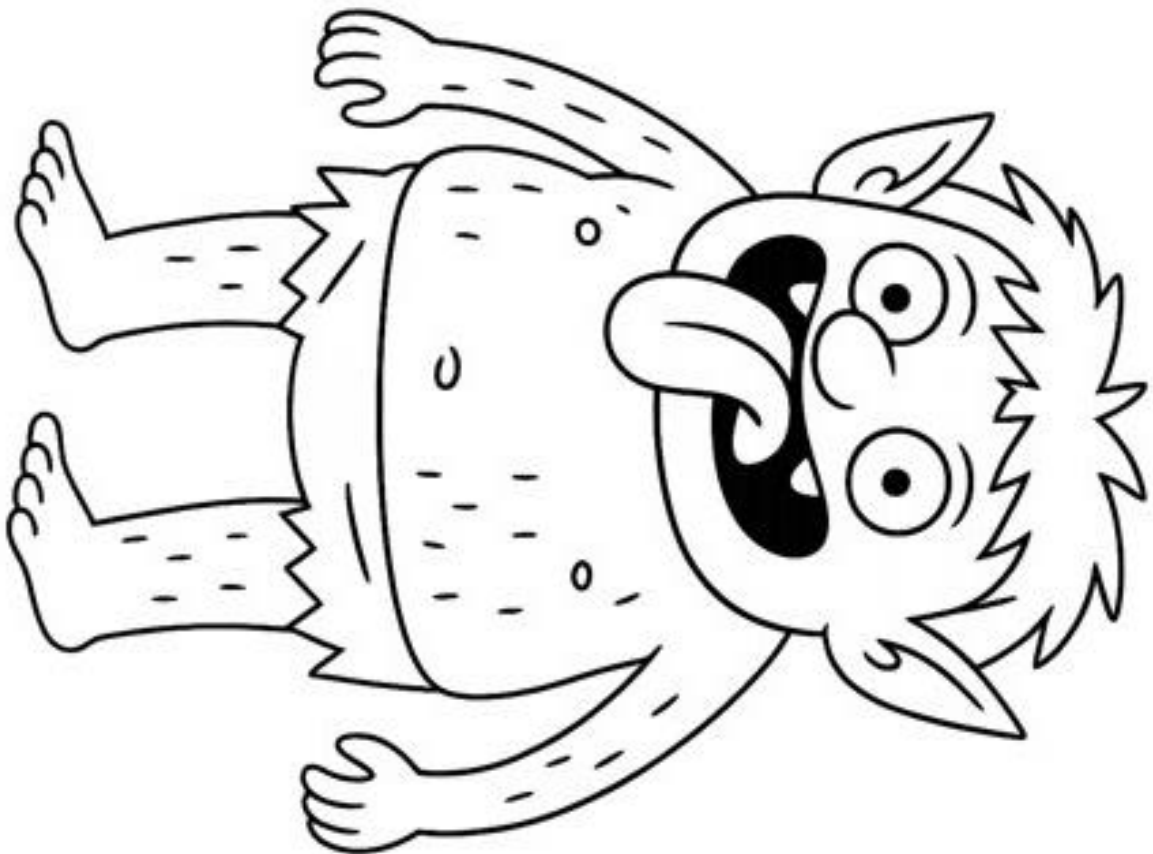
Pak se vzduchem nesl štiplavý zápach. Někdo vylil do odpadu silný čistící prostředek. Zlobivý skřet ho rozléval všude kolem a vodu z toho bolelo břicho. „Tohle potrubí i čističku hodně trápí,“ řekl hodný skřítek a našel pro kapičku bezpečnou cestu, aby se jí nic nestalo.

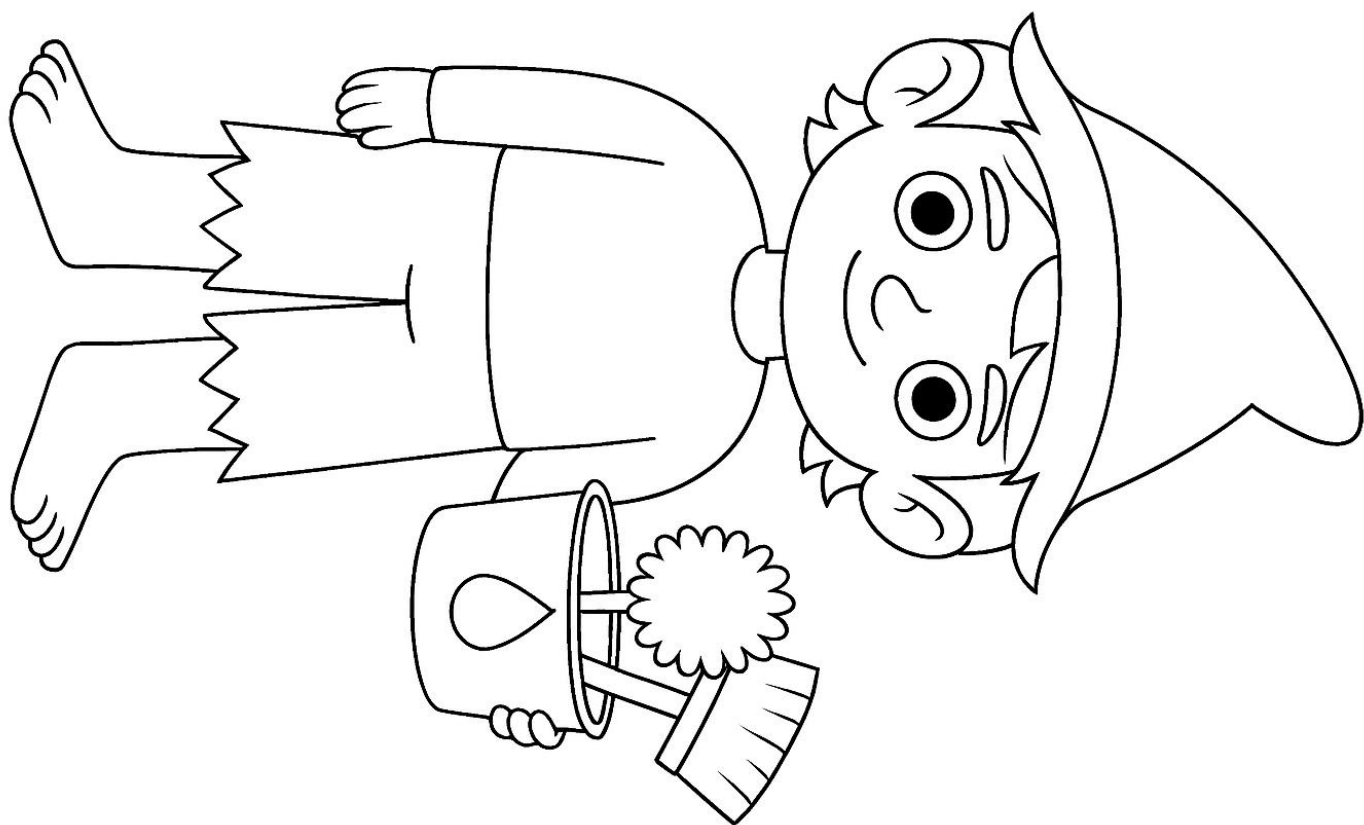
Když už se blížili k čističce, zlobivý skřet vytáhl další nástrahu – zbytky léků. Drobné kousky se nerozpouštěly, jen zůstávaly ve vodě a dělaly cestu těžší. Hodný skřítek měl plné ruce práce. Musel vše opravovat, uklízet a chránit kapičku, aby se dostala tam, kam má.

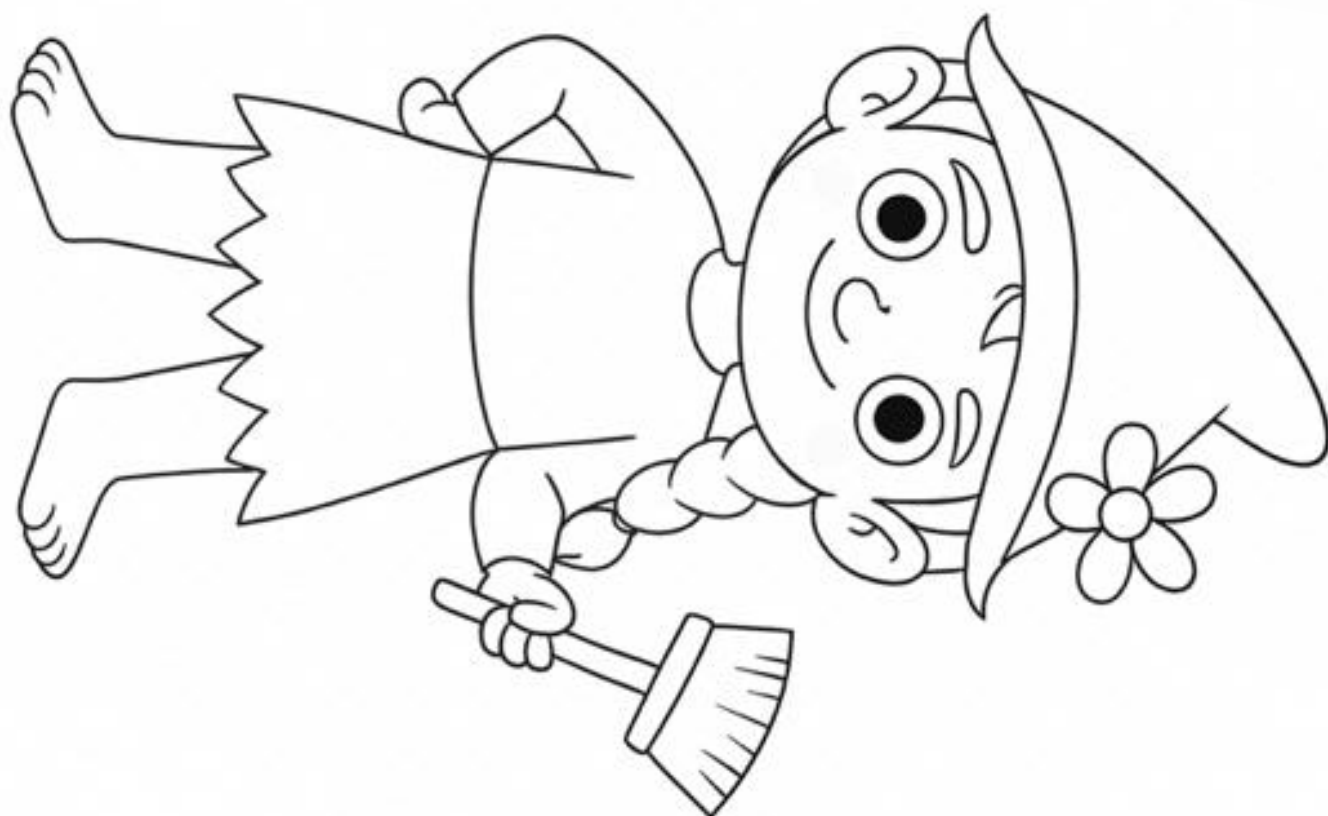
Nakonec se mu to podařilo. Kapička doputovala až do čističky, kde se všechno špinavé z vody odstranilo a ona se mohla vydat zpět do přírody – čistá a veselá, připravená napojit květiny, jezírka nebo třeba dát napít žíznivé veverce.

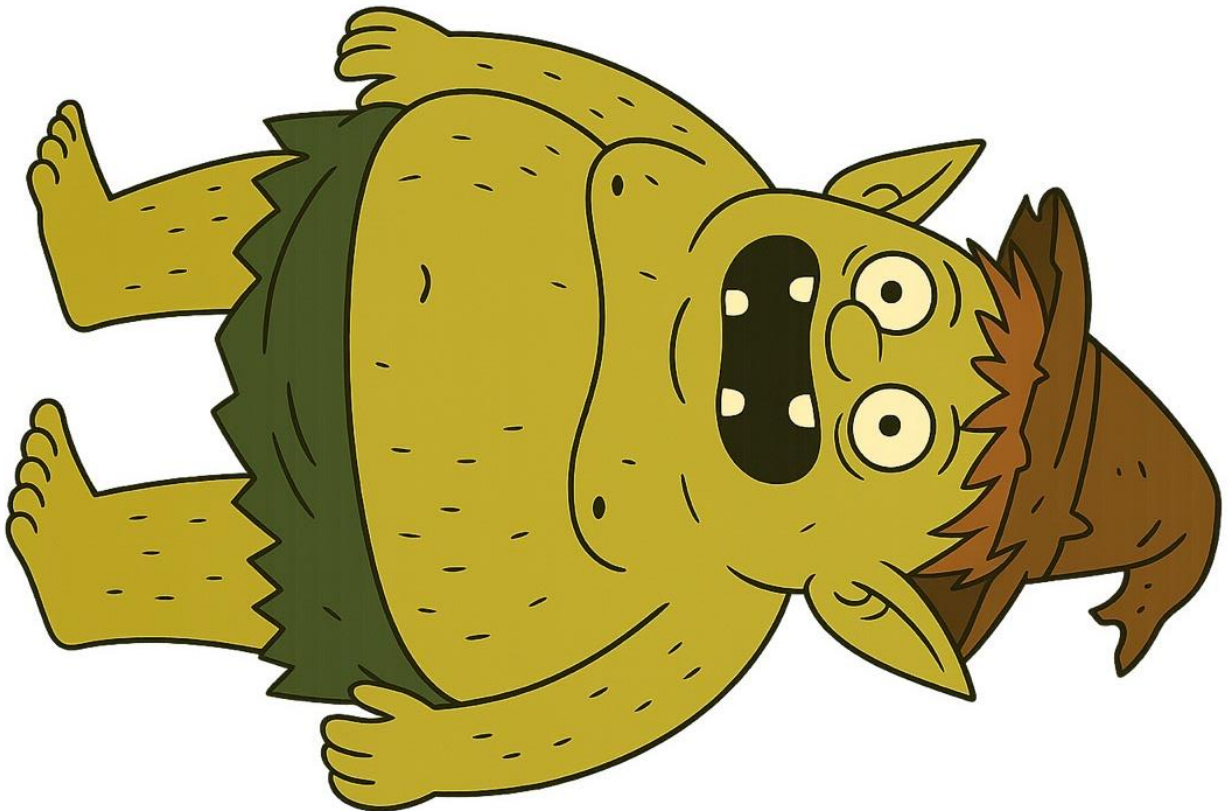
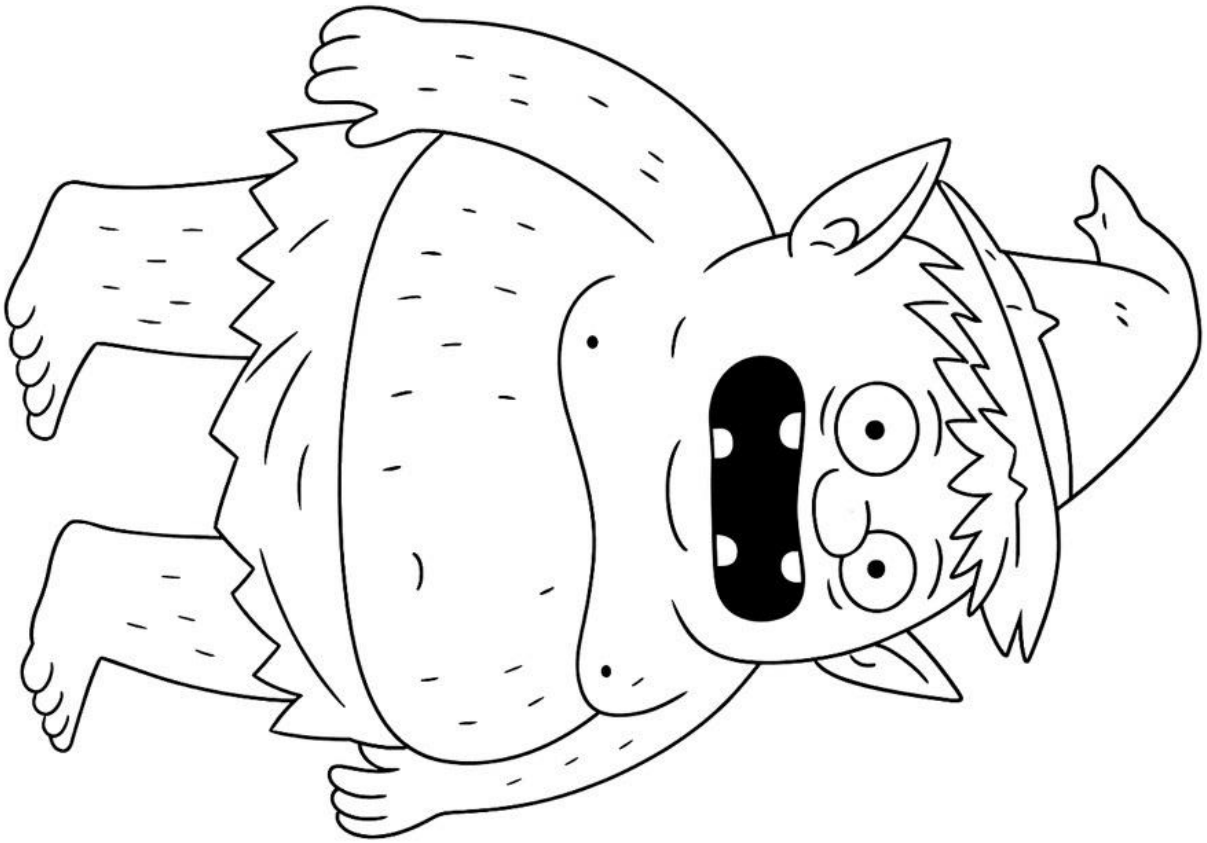
A zlobivý skřet? Ten může škodit jen tehdy, když mu to lidé dovolí. Když do výlevky nepouštějí nic, co tam nepatří, skřet slábne a hodný skřítek má zase dost síly chránit celou cestu vody. A tak se voda může bezpečně vracet tam, kam patří – do přírody, kde dělá radost všem, kdo ji potřebují.

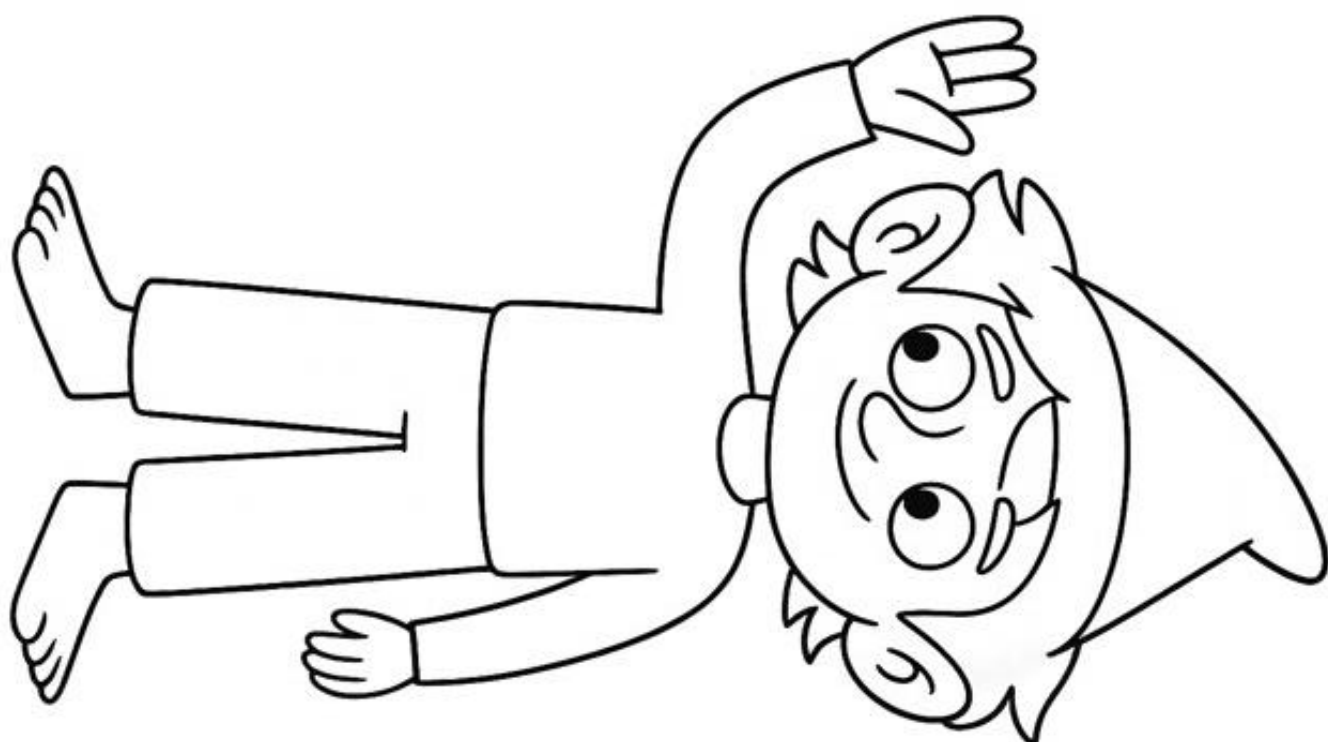
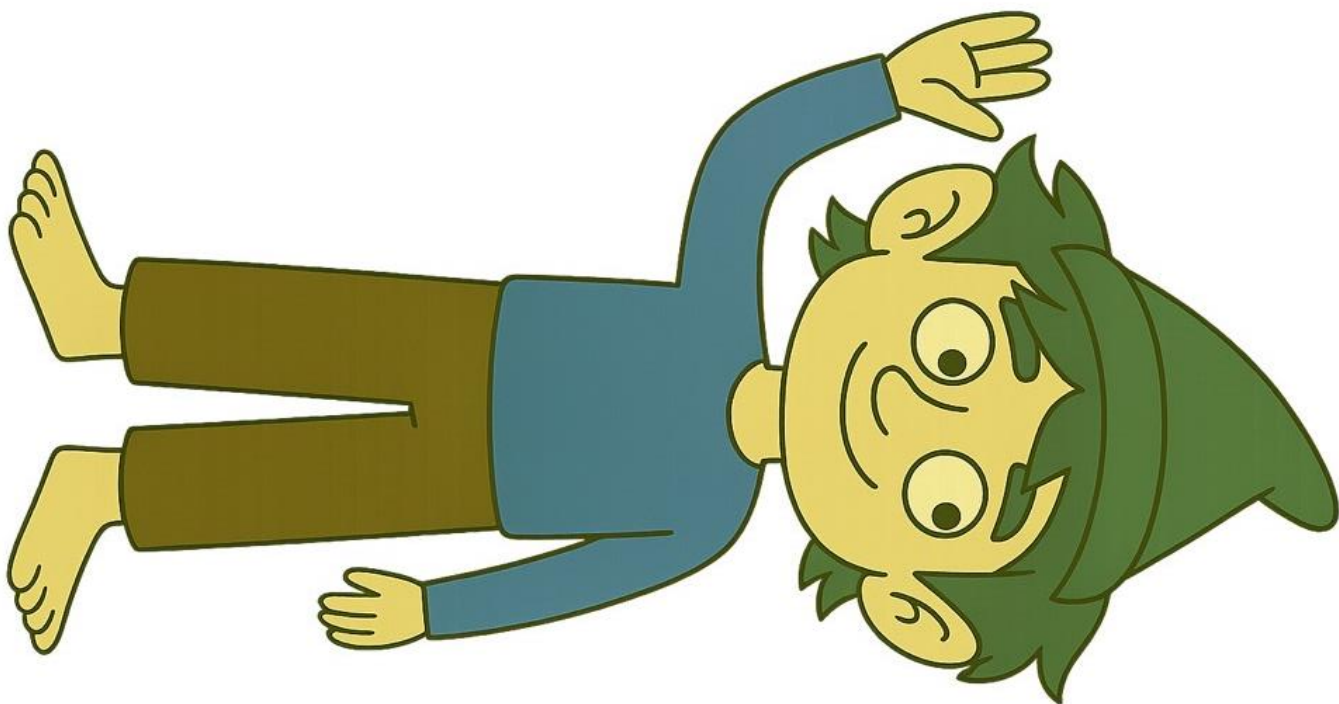

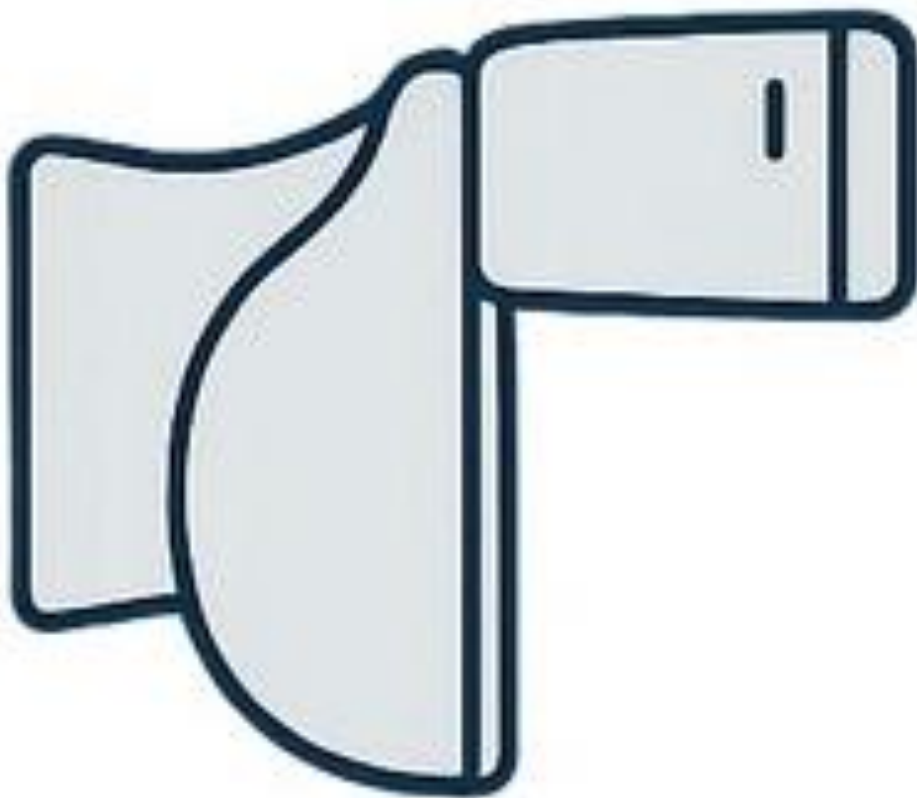
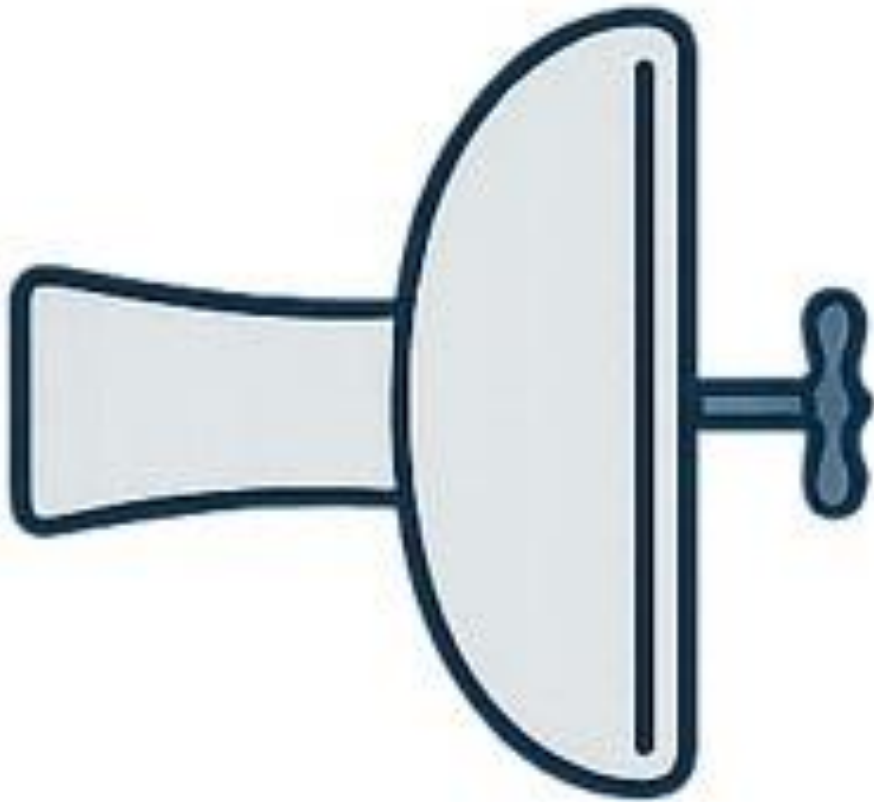

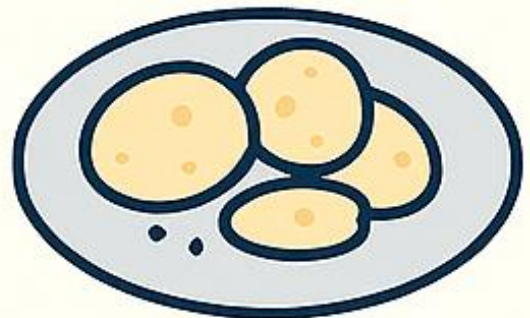
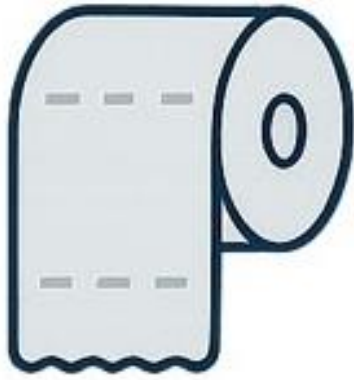

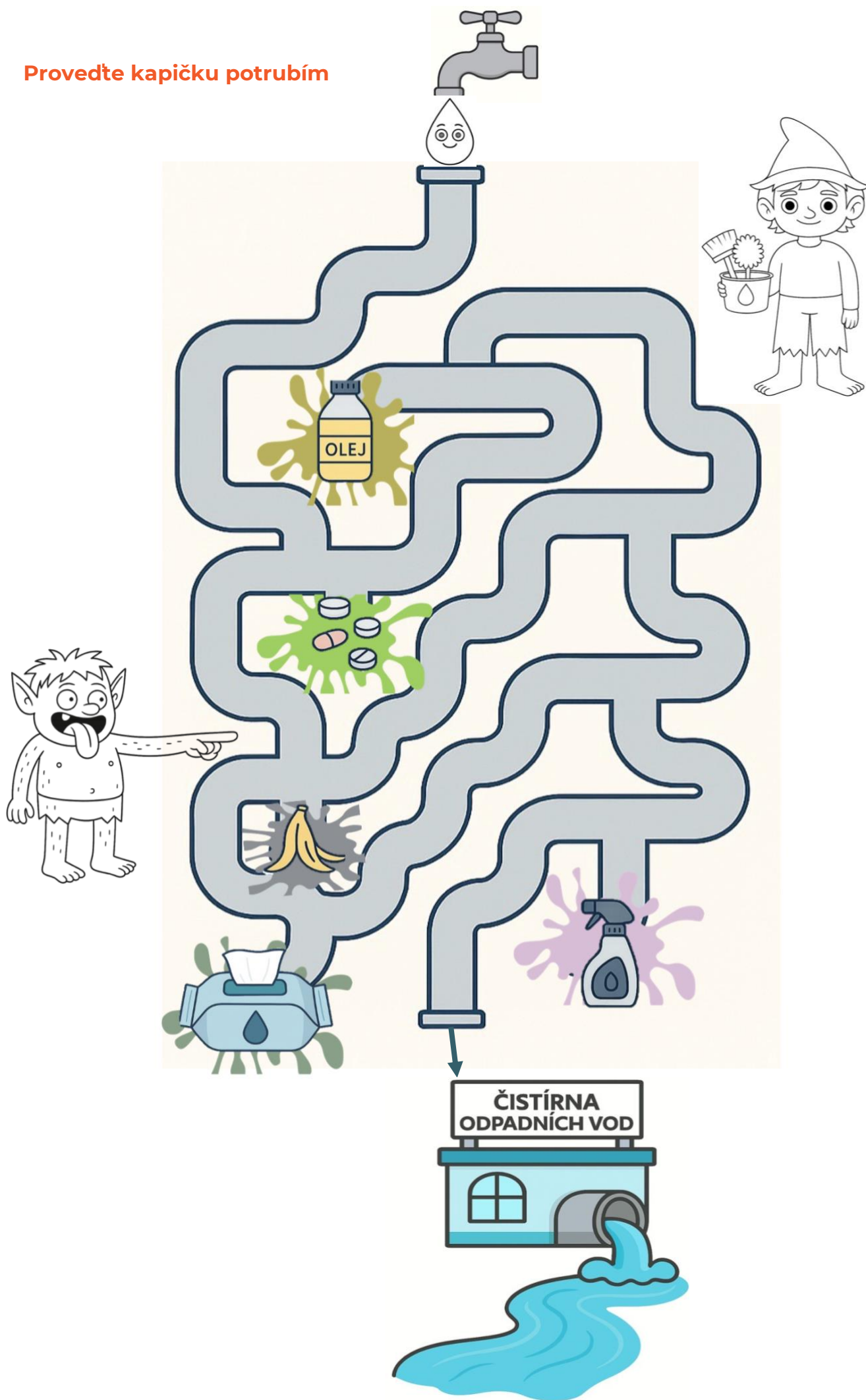

Provedte kapičku potrubím

Jak se dostane voda do vodovodního kohoutku a zpět do přírody?

Většina pitné vody u nás pochází z povrchových zdrojů, zejména z přehrad a vodárenských nádrží. Voda z nich se upraví a putuje vodovodem až k nám domů. Použitá voda pak odtéká kanalizací do čistírny, kde se mechanicky a biologicky vyčistí. A nakonec se vrací zpět do přírody, aby mohla pokračovat ve svém koloběhu.

Co do vodovodní výlevky nepatří a proč?

Když do kanalizace přes vodovodní výlevku umyvadla, dřezu nebo přes WC spláchneme věci, které tam nepatří, celý proces čištění vody tím komplikujeme a můžeme způsobit škody na životním prostředí. O co konkrétně jde? Jsou látky a předměty, které vodu znečišťují takovým způsobem, že ani moderní technologie nejsou schopny ji zcela vyčistit. Jiné zase zanášejí potrubí a vedou k jeho postupnému ucpávání, což může celý systém zpracování vody významně narušit. Mezi typické „ucpávače“ patří tuky a oleje, které ve studené vodě tuhnou a lepí se na stěny potrubí, až vytvářejí nánosy a zhoršují jeho průchodnost. Velkou neplechu dokáže udělat také dětská plena spláchnutá do záchodu – v odpadu svůj objem několikanásobně zvětší.

Neméně závažným problémem jsou zbytky chemikálií, silných čisticích prostředků, barev a laků. Jsou vyráběny, aby byly stálé, účinné a odolné. Tyto jejich výhody se ve vodovodním odpadu stávají nevýhodami. Nerozkládají se běžnými biologickými procesy, na kterých čistírny stojí. A tak projdou do přírody a mohou svou toxicitou zatěžovat vodní organismy, půdu i celé ekosystémy.

Toaleta není odpadkový koš

Pokud nechceme ohrožovat kanalizaci ani životní prostředí, je důležité přemýšlet o tom, co do WC splachujeme. Toaleta je určena pouze pro lidské potřeby a toaletní papír. Kanalizace ani čistírny odpadních vod nejsou navrženy na pevné předměty či obtížně rozložitelné látky. Když je do WC vhodíme, mohou ucpat potrubí, poškodit techniku, zvýšit náklady na čištění a především znečišťovat vodu a ohrožovat ekosystémy. Do toalety rozhodně nepatří vlhčené ubrousky, které se na rozdíl od toaletního papíru nerozpadnou a vytvářejí pevné chuchvalce ucpávající potrubí i čerpadla. Stejně tak sem nepatří hygienické potřeby, jako jsou tyčinky do uší, vložky či tampony, které způsobují vážné poruchy kanalizace. Nevhodné jsou i zbytky jídla a tuky, protože zanášejí potrubí, vytvářejí tukové hroudy a přitahují hlodavce. Mnohé chemikálie se ani při moderním čištění vody zcela neodstraní a dostávají se do přírody, kde ohrožují živé organismy.

Když ne do umyvadla nebo záchodové mísy, kam tedy všechny ty věci a látky patří?

Zbytky jídla patří do směsného odpadu (zejména pokud jsou živočišného původu) nebo do bioodpadu (pokud jsou rostlinného původu). Tuky je správné odevzdávat do speciálních kontejnerů, ideálně v uzavřených PET lahvích. Vlhčené ubrousky, hygienické potřeby, včetně dětských plen, patří do směsného odpadu. Správným tříděním chráníme nejen kanalizaci, ale i životní prostředí.

A jak je to s léky?

Léky rozhodně nepatří do WC ani do umyvadla, protože čistírny odpadních vod nedokážou odstranit zbytky léčiv a ty pak pronikají do řek, kde škodí vodním organismům, narušují jejich rozmnožování a přispívají ke vzniku odolných bakterií. Stejně nebezpečné je vyhazovat je do koše – na skládkách mohou prosakovat do půdy a ohrožovat zvířata. Správná cesta je vždy jediná: odnést samotné léky do lékárny, která je ze zákona zdarma převezme a zajistí jejich likvidaci ve specializované spalovně. Abychom třídili efektivně, papírové krabičky a letáky patří do modrého kontejneru, prázdné skleněné lahvičky od sirupů do skla, prázdná platíčka do směsného odpadu – a jen obsah léků (tablety, kapsle, sirupy, kapky či masti) odnášíme do lékárny, ideálně v průhledném sáčku.

Proč je voda tak důležitá?

Sedmdesát procent našeho těla je tvořeno z vody. Voda přenáší v lidském těle živiny na správná místa, to znamená do buněk, mozku a svalů. Bez vody bychom se nemohli pohybovat ani dýchat, protože voda zabezpečuje vše, co se uvnitř nás odehrává. Stejně tak jako je voda důležitá pro člověka, je nepostradatelná i pro živočichy a rostliny. S rychlým nárůstem počtu obyvatel na Zemi trvale stoupá spotřeba vody. Navíc kvůli znečišťování povrchových a podzemních vod a nezodpovědnému hospodaření s vodou dochází k jejímu úbytku. V současné době nemá asi 1,1 miliardy obyvatel naší planety přímý přístup k nezávadné vodě. Nejen že mají málo vody pitné, ale nemají ani dostatek nezávadné vody na mytí. Mezi jednotlivými zeměmi jsou ve spotřebě vody značné rozdíly. V některých nejchudších zemích musí lidé vystačit s několikanásobně menším množstvím vody. Jinde se zase zbytečně plýtvá. Více než 2 mil. lidí ročně umírá jenom proto, že pijí znečištěnou vodu. Nedostatek nezávadné vody vede k tomu, že lidé onemocní, a zároveň je odsuzuje k chudobě.

Jak jsme na tom s vodou v České republice?

Česká republika patří k vyspělým státům a riziko nedostatku pitné vody zde zatím nehrozí. Ale i u nás vody ubývá. Dochází k jejímu znečišťování a také k vysoké spotřebě. Stále více se navíc v posledních letech potýkáme s následky dlouhotrvajícího sucha a neřešenými problémy se zadržováním vody v krajině. Potřebovali bychom více mokřadů, tůň, rašelinišť, rybníků, alejí, meandrujících potoků a řek či remízků, které zabraňují odtékání vody z krajiny a prospívají řadě vzácných druhů rostlin a živočichů, zlepšují místní klimatické podmínky a snižují riziko povodní.

Šetrná spotřeba vody

Průměrná spotřeba vody v českých domácnostech je zhruba 90 l na obyvatele za den. Např. v Praze však přesahuje 100 l na obyvatele. Ročně jde přibližně o 32 850 litrů na obyvatele. To není málo! Snižít její spotřebu není až tak těžké, jak by se možná na první pohled zdálo. Pro začátek je dobré si uvědomit, že jen 2 % ze spotřebovaného množství připadají na přímou konzumaci – tedy na pití a vaření. Nejvíce vody, celé dvě třetiny, využíváme na hygienu – tedy na osobní hygienu (35 %) a splachování na WC (31 %). Dále na praní prádla 11 %, mytí nádobí 7 %, zalévání zahrady 7 %, mytí auta 2 % a na ostatní zbývá 5 %. Existují konkrétní cesty, jak doma, ve škole nebo v zaměstnání každý z nás můžeme snižovat spotřebu vody.

Náměty, jak snížit spotřebu vody v domácnosti

Přinášíme několik praktických tipů, které mohou v domácnostech snížit spotřebu vody o jednotky až desítky procent. Místo vany dejte přednost sprše – pokud se budete sprchovat každý den po dobu 5 minut místo napouštění vany, můžete ušetřit 1/3 vody – až 400 litrů za týden. Pořiďte si perlátory, úspornou sprchovou hlavici a pákové baterie, ty jsou o více než třetinu úspornější než klasické baterie. Pravidelně kontrolujte, případně vyměňte těsnění vodovodního kohoutku – kapáním kohoutku můžete promrhat až 90 litrů vody týdně. Při mytí rukou zavřete vodu během mydlení – proteče o třetinu méně vody. V koupelně mějte páku baterie permanentně nastavenou na studenou vodu, tím ušetříte teplou vodu. Při bleskovém mytí rukou nestihne teplá voda přitéct a zůstane v potrubí. Nádobí myjte v napuštěném dřezu, ne pod tekoucí vodou. Pračku i myčku zapínejte, až když jsou skutečně plné. Novější pračky si “vezmou” jen takové množství vody, kolik do nich vložíme prádla. Na čištění zubů používejte kelímek – jestliže vodu necháte téct po celou dobu čištění, což jsou v průměru 2 minuty, vyteče 18–20 litrů, zatímco kelímek jsou pouhé 2 decilitry. Pořiďte si automatický WC stop, který se umístí přímo do nádrčky, nebo si kupte nádrčku s dvojitým či nově už i s trojitým splachováním. Při úklidu si napusťte vodu do kýblu, nemáchejte hadr pod tekoucí vodou. Nezapomínejte na využívání dešťové vody – dá se zachycovat například ze střechy. Dobře vám poslouží k zalévání záhonků, květin nebo trávy.